

Praktijk Onderzoek

verbeteren van de klassencohesie

Naam: Andre Segeren

Studentnummer: 2143073

Vierde jaars student aan de Fontys Sporthogeschool

Artikel is geschreven in het kader van het afsluitend praktijkonderzoek

Tussenproduct E:

Samenvatting:

De kwaliteit van samenwerken binnen een eerste klas vmbo-basisberoepsgerichte leerweg (1bb2) van het Willem van Oranje College te Wijk en Aalburg is heel wisselvallig. Deze signalen kwamen van de docenten die hier les aan geven. In vergaderingen komt deze klas ook altijd aan bod vanwege de slechte sfeer en de manier waarop de leerlingen samenwerken. Dit is de reden waarom er een praktijkonderzoek met deze klas gestart is. Er kan gesproken worden van een slechte klassencohesie.

Om de klassencohesie te verhogen binnen een aantal weken heeft klas 1bb2 deelgenomen aan een onderzoek met de daarbij behorende interventies binnen de gymles. Binnen deze interventies zijn criteria uit eerdere vergelijkbare onderzoeken gebruikt. De werkvormen en beweegactiviteiten zijn hierop aangepast. Er is een voor- en nameting uitgevoerd. Hiervoor is de Group Cohesion Evaluation Questionnaire (GCEQ) vragenlijst gebruikt die vertaald is naar het Nederlands (Glass & Benshoff, 2002). Uit het onderzoek is naar voren gekomen dat de cohesie verwaarloosbaar is gestegen en dat wil zeggen dat de interventies bij klas 1bb2 van het Willem van Oranje College geen invloed hebben gehad op de klassencohesie.

Klassencohesie:

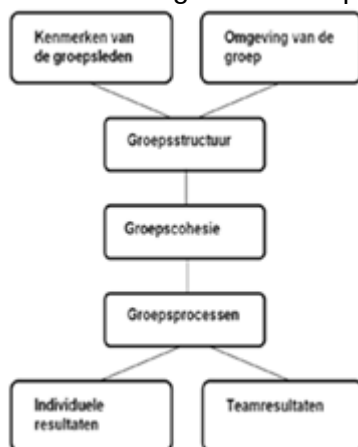
Het woord klassencohesie bestaat uit twee woorden, namelijk: klas en cohesie.

Een klas is een groep mensen. Een groep bestaat uit twee of meerdere personen die interactie met elkaar hebben om zo het gezamenlijk doel te bereiken (Wilke, 1995). In dit geval is het gemeenschappelijke doel van klas 1bb2 het behalen van het diploma op het Willem van Oranje College.

Het tweede woord is cohesie. Iedere groep heeft hoe dan ook een bepaalde mate van cohesie. Remmerswaal (2006, p. 115) beschreef cohesie als: *'Alle krachten die de leden van een groep bij elkaar houden'*. Remmerswaal (2006) zegt ook dat cohesie een noodzakelijke voorwaarde is voor een groep om bij elkaar te blijven en effectief te zijn. De cohesie is dus noodzakelijk om het einddoel van de leerlingen, het diploma op het Willem van Oranje College te behalen.

De aspecten die ten grondslag liggen aan de cohesie van de groep staan in figuur 1 vermeld. In deze figuur staan de factoren die invloed hebben op de cohesie. In de figuur is te zien dat wanneer de groepsstructuur en groepsprocessen verbeteren dit ten goede zal komen van de cohesie (Carron, Hausenblas & Eys, 2005).

Binnen klas 1bb2 waren de individuele- en groepsverhoudingen niet helder en de processen tussen leerlingen verliepen tijdens de les moeizaam. Gezien het schema van Carron en Hausenblas is het van belang om de cohesie te verbeteren tijdens de les L.O. omdat daardoor volgens hen de prestaties verbeteren.

Figuur 1. Invloed van de kenmerken van de groepsleden op de individuele en teamprestaties (Carron, Hausenblas & Eys, 2005).

Ook Remmerswaal (2006) ziet het prestatiebevorderende effect van een goede cohesie. Hij geeft aan dat veel cohesie binnen een bepaalde groep over het algemeen een positieve uitstraling geeft naar de leden zelf en de mensen buiten de groep (Remmerswaal, 2006). Door deze uitstraling zal het functioneren als groep beter gaan. Denk hierbij zowel aan het proces (sfeer en stemming) als aan het product (prestatie). Ook zal er minder wrijving zijn en zal het samenwerken soepeler verlopen (Remmerswaal, 2006). Bij klas 1bb2 waren de bovenstaande aspecten nog niet te zien.

De leerlingen

De leerlingen in groep 1bb2 van het Willem van Oranje College zijn twaalf of dertien jaar. De fase waarin ze zich bevinden is de adolescentie (Verhulst, 2005). Deze fase begint met de puberteit en zal eindigen met volwassenheid. De leerlingen van 1bb2 zitten aan het begin van deze fase en dit betekent dat ze in de puberteit (10 tot 14 jaar) zitten. In de adolescentie treden er veranderingen op in drie verschillende gebieden, namelijk op lichamelijk-, cognitief- en sociaal gebied (Verhulst, 2005).

Verhulst (2005) zegt dat de belangrijkste lichamelijke kenmerken de groeispurt, rijping van geslachtsorganen en het verschijnen van secundaire geslachtskenmerken zijn. Deze aspecten hebben geen directe gevolgen voor het onderzoek.

Binnen het cognitieve vlak bevinden de leerlingen zich in het formeel operationeel stadium van Piaget. In deze fase zouden de leerlingen abstract-logisch moeten kunnen denken. Er wordt niet alleen gedacht hoe iets daadwerkelijk is, maar ook hoe het had kunnen zijn.

Tijdens deze fase is hypothetisch deductief redeneren belangrijk. Dit is een vorm van probleemoplossend denken, waarbij mogelijke oplossingen al worden geïnventariseerd (Beemen, 2009; Verhulst, 2005). Bij sommige leerlingen van klas 1bb2 ging dit laatste nog niet zo goed af.

De belangrijkste sociale verandering in deze fase is het losmakingproces van de ouders en het verwerven van een eigen (seksuele) identiteit (Verhulst, 2005). *'Identiteit is een coherent en continu beeld dat men van zichzelf heeft'* (Beemen, 2009). Adolescenten experimenteren in deze fase om het beeld van zichzelf helder te krijgen. De vragen: 'hoe kom ik over', 'wat vinden anderen van mij?' spelen een belangrijke rol bij adolescenten (Verhulst, 2005). Dit laatste was in klas 1bb2 niet aanwezig binnen de les, want iedereen deed zijn eigen ding en maakte zich niet druk over wat een ander er van dacht of zei.

In de adolescentie komt veel problematisch gedrag voor door alle veranderingen en twijfels. Er moet worden gekeken of dit eenmalige stemmingen en/of gedragingen zijn of meer langdurige patronen. Wanneer het eenmalig is, is de kans groot dat het te maken heeft met experimenteren in adolescentie (Slot & Aken, 2010).

Klas 1bb2 van het Willem van Oranje College te Wijk en Aalburg is een jongensklas. Een belangrijk kenmerk van jongens in de adolescentie is dat ze prestatiegericht zijn (Beemen, 2009). In de reguliere lessen L.O. kwam dit duidelijk terug.

Cohesie verhogen

Het is duidelijk dat de cohesie van de klas 1bb2 sterk verbeterd kan worden. Glass & Benshoff (2002) hebben eerder ook al een onderzoek naar groepscohesie gedaan. Dit onderzoek bestond uit verschillende outdoor activiteiten waar 167 jongeren aan deel hebben genomen. Deze jongeren waren tussen de elf en veertien jaar oud. Dezelfde leeftijdsfase waar klas 1bb2 in zat. Uit het onderzoek van Glass & Benshoff (2002) en deels ook bij anderen is gebleken dat de hieronder vernoemde criteria een positieve invloed hebben op de groepscohesie. Omdat er gewerkt ging worden met veel dezelfde omstandigheden als bij het onderzoek van Glass en Benshoff was het aannemelijk dat het ook bij klas 1bb2 een positief effect zou hebben op de groepscohesie.

- Samenwerken om zo een gezamenlijk doel te bereiken (Remmerswaal, 2006; Carron, Hausenblas & Eys, 2005);
- Elkaar nodig hebben;
- Gedeelde verantwoordelijkheid (Carron, Hausenblas & Eys, 2005);
- Vertrouwen in elkaar hebben.

Deze criteria zijn ook gebruikt tijdens de interventies van het onderzoek in klas 1bb2 van het Willem van Oranje College. Hiervoor is de volgende probleemstelling opgesteld:

Ik onderzoek de klassencohesie van klas 1BB2 op het Willem van Oranje College in Wijk en Aalburg, omdat ik wil weten op welke wijze de klassencohesie door middel van de gymlessen verhoogd kan worden, met als einddoel meer leeropbrengst. Aan de hand van de hierboven genoemde probleemstelling kon een opzet van het onderzoek worden opgesteld.

Opzet van het onderzoek:

Bij dit onderzoek zijn twee metingen verricht, namelijk een voor- en nameting. Beide metingen zijn onder dezelfde omstandigheden ingevuld door de leerlingen. Het invullen is gebeurd in een klaslokaal waar de tafels uit elkaar stonden. Hierdoor werden de leerlingen gedwongen de instrumenten zelfstandig in te vullen, waardoor het onderzoek betrouwbaarder wordt. Later in de tekst zullen meerdere aspecten benoemd worden waardoor de betrouwbaarheid gewaarborgd is. Voor het invullen van de voor- en nameting is er gekozen voor een klaslokaal, omdat hier weinig tot geen randgebeuren plaatsvinden die het onderzoek kunnen beïnvloeden. Tijdens de voor- en nameting kwamen de volgende onderzoeksinstrumenten aan bod:

1. GCEQ vragenlijst.
2. Een sociogram.

Deze zijn weergegeven in bijlage I, II en III.

De GCEQ vragenlijst bestond uit negen vragen met bij iedere vraag vier antwoordmogelijkheden, namelijk: zeer mee oneens, mee oneens, mee eens, zeer mee eens. Alle antwoordcategorieën zijn voorzien van een cijfer om zo berekeningen toe te kunnen passen. De vragenlijst meet de perceptie (gevoel) van de groepscohesie (Glass & Benshoff, 2002). De GCEQ vragenlijst is twee keer afgenomen. Zowel in de voor- als in de nameting.

Het sociogram is alleen in de voormeting afgenomen, omdat vanuit dit instrument de groepen werden geformuleerd voor de interventiegroep tijdens de interventies. In de eerste interventie zijn de leerlingen die elkaar positief hebben beoordeeld bij elkaar geplaatst in een groep. In de laatste drie interventies zijn leerlingen bij elkaar geplaatst die elkaar negatief hebben beoordeeld.

De interventiegroep (IG) is klas 1bb2 van het Willem van Oranje College te Wijk en Aalburg. De dertien jongens die in deze klas zitten volgen de vmbo-basisberoepsgerichte leerweg met het profiel techniek. De leerlingen zijn heel praktisch ingesteld. De leeftijd varieert van twaalf tot en met veertien jaar. Ook was er een controlegroep (CG) bij dit onderzoek betrokken. Deze groep (klas 2bb2) had als doel de werking of effect van de interventies van de interventiegroep te controleren. Klas 2bb2 volgt ook de vmbo-basisberoepsgerichte leerweg met het profiel techniek. Het enige verschil met klas 1bb2 is dat de leerlingen van klas 2bb2 de leeftijd van dertien tot en met vijftien jaar hebben.

Er zijn in totaal vier interventies uitgevoerd met de IG. De volgende activiteiten zijn terug gekomen binnen deze interventies: het ravijnenspel, acrogym, dikke mat draaien en van een verhoogd vlak afvallen. Hierbij kwamen de criteria die eerder in dit artikel zijn beschreven duidelijk terug. De uitgewerkte interventies staan weergegeven in bijlage IV.

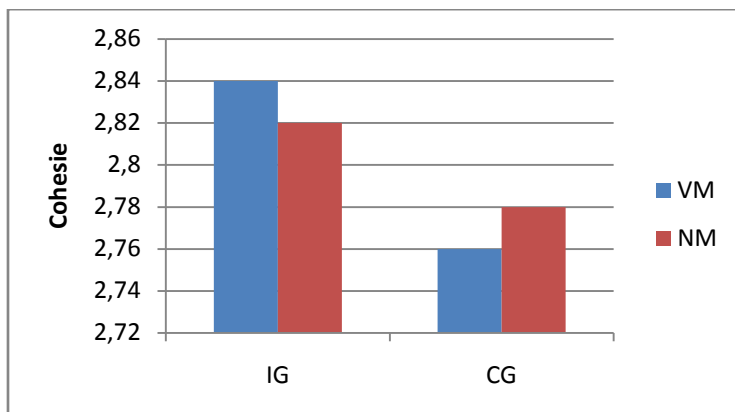
De rol van de docent is een belangrijke factor binnen de interventies. Binnen dit onderzoek heeft de docent relatiegericht lesgegeven. (Boer, Borghuis, Cappellen, Geenen, Mackaaij & Urlings, 2005). Het accent lag hier op een goede omgang met elkaar. Dit heeft de docent gedaan door de leerlingen aandacht te geven, respons te geven op de leerling zijn gedrag, door de leerling initiatieven te laten nemen en inbreng te laten hebben op de inhoud van de activiteiten. Kortom een persoonlijke manier van omgaan met de deelnemers. (Boer, Borghuis, Cappellen, Geenen, Mackaaij & Urlings, 2005).

Eerder werd gesproken over aspecten waardoor de betrouwbaarheid gewaarborgd is. Kallenberg, Koster, Onstenk & Scheepsma (2007) zeggen dat een onderzoek betrouwbaar is wanneer het dezelfde resultaten oplevert als het op precies dezelfde manier wordt herhaald. Een aspect waardoor de betrouwbaarheid gewaarborgd is zijn de meetinstrumenten. Deze zijn eerder al bij andere onderzoeken gebruikt met betrekking tot groepscohesie (Glass & Benshoff, 2002). Ook het invullen van de meetinstrumenten van de voor- en nameting heeft

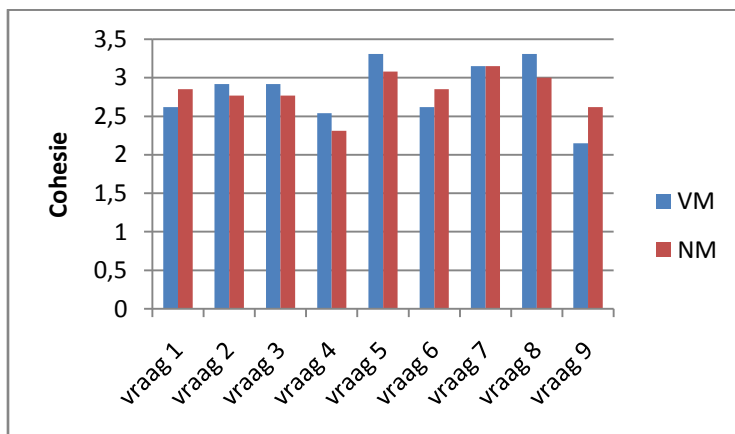
op dezelfde plaats en tijdstip plaatsgevonden. Hierdoor speelden mogelijke andere factoren geen rol bij deze metingen. Het derde en laatste aspect is dat de docent de klas vooraf niet heeft medegedeeld dat ze zouden deelnemen aan het onderzoek. Door dit te melden zouden leerlingen ander gedrag vertoond kunnen hebben tijdens de interventies. Ook de meetinstrumenten konden hierdoor met opzet verkeerd ingevuld worden.

Resultaten:

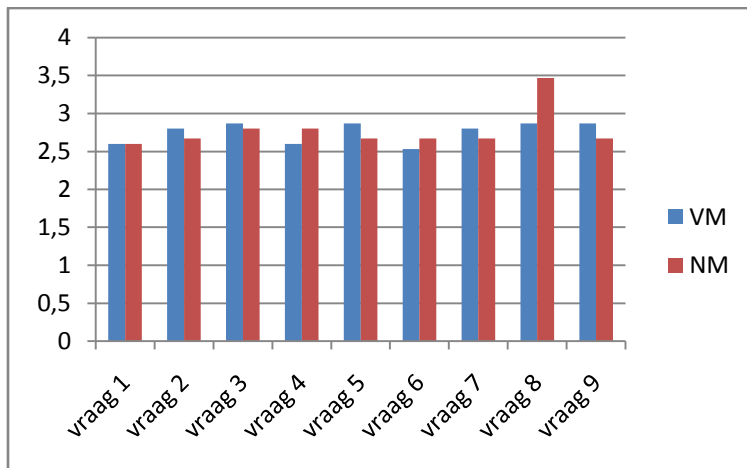
Uit de meetinstrumenten zijn een aantal resultaten naar voren gekomen. Uit de voormeting is gebleken dat de cohesie in de interventiegroep op 2,84 ligt op een schaal van één tot vier. Vijf weken later, nadat de interventies zijn uitgevoerd bij deze groep is uit de nameting een score van 2,82 gemeten. De scores zijn weergegeven in figuur 1. Dat wil zeggen dat de cohesie niet is verbeterd. De score van de voormeting van de controlegroep is uitgekomen op 2,76. De nameting van kwam iets hoger uit, namelijk op 2,78. Dit was ook op een schaal van één tot vier.

Figuur 1. Gemiddelde cohesie van de interventie- en controlegroep in de voormeting (VM) en de nameting (NM).

Figuur 2. Gemiddelde cohesie voor- en nameting van de IG per vraag.

Figuur 3. Gemiddelde cohesie voor- en nameting van de CG per vraag.

In figuur 2 en figuur 3 zijn de scores van de voor- en nameting van de interventie- en controlegroep per vraag weergegeven. In figuur 2 is te zien bij vraag 9 dat er een duidelijke stijging is opgetreden. Het ging hier om de vraag: Ik vind dat de meeste klasgenoten erg behulpzaam zijn. Verder zijn er bij de interventiegroep geen opvallende veranderingen te zien. In figuur 3 is een opvallende stijging bij vraag 8 opgetreden. Het ging hier om de vraag: Ik vind het leuk om klasgenoten ook buiten schooltijd te zien.

Discussie en conclusie:

Uit de resultaten is naar voren gekomen dat de cohesie niet verbeterd is. Ook blijkt uit de resultaten dat er bij geen enkele leerling een extreem hogere of lagere score uit is gekomen gemiddeld over de negen vragen.

Er zijn een aantal punten die ter discussie staan waardoor het onderzoek mogelijk minder kans van slagen heeft gehad. Het eerste punt is de tijdsduur. Er was maar vijf weken tijd voor interventies met maar één interventie per week. In totaal hebben er maar vier interventies plaatsgevonden, omdat tijdens de eerste week de interventieles uit is gevallen. Wanneer het onderzoek over een langere periode uitgevoerd zou zijn met meerdere interventies per week, dan had het waarschijnlijk meer effect gehad. Dit blijkt uit wat Remmerswaal (2006) zegt over de positieve invloed van interpersoonlijke attractie op cohesie binnen een groep. Interpersoonlijke attractie komt onder andere voort uit interacties tussen groepsleden. Meerdere interventies betekent meer interactie tussen leerlingen en dit lijkt tot een betere cohesie.

Het tweede punt is de samenstelling van de groepjes binnen de eerste interventieles. Tijdens de eerste interventieles mochten de leerlingen zelf kiezen met wie ze samen wilden werken. Om de cohesie te verbeteren zou de groepssamenstelling anders moeten zijn. Leerlingen die elkaar niet positief hebben beoordeeld zullen samen moeten werken om zo een betere cohesie te krijgen.

De rol van de docent staat ook ter discussie bij dit onderzoek. Bij een eerder onderzoek is gebleken dat de begeleider de deelnemers moet helpen en aanmoedigen, waardoor de cohesie verbetert (Glass & Benshoff, 2002). De docent heeft tijdens dit onderzoek de leerlingen wel aangemoedigd, maar niet geholpen tijdens de activiteiten. Leerlingen hebben zelfstandig de oefeningen uit moeten voeren.

Nog een punt dat ter discussie staat is de omgeving. In de andere zaaldelen die naast de zaal liggen waar de interventies werden uitgevoerd hebben klassen die niet bij het onderzoek betrokken zijn ook les. Af en toe is er contact tussen leerlingen van de verschillende klassen. Dit kan invloed hebben op de leerlingen en dus ook voor de cohesie binnen de groep. Wat ook invloed heeft op de groepscohesie zijn conflicten en ruzies binnen de klas. Tijdens andere lessen of na schooltijd zijn er een aantal conflicten geweest met deze klas. Deze conflicten hebben hoogstwaarschijnlijk geen positieve bijdrage geleverd aan de cohesie binnen de groep.

Een punt waar ook over gesproken kan worden is afwezigheid van leerlingen tijdens de interventies. Wanneer er een leerling niet aanwezig is bij een interventie neemt deze niet volledig deel aan het programma. Hierdoor zal het effect ook minder zijn voor deze leerling. Binnen dit onderzoek is het voorgekomen dat er een leerling afwezig is geweest tijdens een interventie.

Het laatste punt wat ter discussie staat is het meetinstrument de GCEQ vragenlijst. Op deze vragenlijst stond dat de leerlingen de naam in moesten vullen. Doordat de vragenlijst niet anoniem blijft kan het zo zijn dat dit invloed heeft op de antwoorden van de vragen bij leerlingen.

Op basis van de hierboven genoemde discussiepunten en de onderzoeksresultaten kan de volgende conclusie getrokken worden. De interventies hebben er niet voor gezorgd dat de cohesie binnen de klas is verbeterd. Er is zelfs een lichte daling van de groepscohesie geconstateerd. Dit verschil is echter zo klein dat er gesproken kan worden van een verwaarloosbare daling. Bij de controlegroep is een verwaarloosbare stijging geconstateerd. De verschillen bij de interventie- en controlegroep zijn gebaseerd op toeval.

Aanbevelingen:

Eerder in de tekst zijn een aantal discussiepunten vernoemd. Uit deze punten komen enkele praktische aanbevelingen naar voren die voor het werkveld relevant zijn.

Een belangrijke aanbeveling is het gebruiken van een langer tijdspad. Door er meerdere weken voor uit te trekken en meerdere interventies in een week plaats te laten vinden is er waarschijnlijk meer kans van slagen.

Wanneer er een langer tijdspad voor uitgetrokken wordt zou het handig zijn om niet alleen de voor- en nameting te verrichten, maar ook een tussenmeting. Zo wordt de stand van zaken tussendoor al helder en kunnen mogelijke bijkomende factoren aan resultaten gekoppeld worden.

Het onderzoek zou ook met meerdere klassen tegelijk uitgevoerd kunnen worden. Door meerdere interventie- en controleklassen deel te laten nemen wordt het onderzoek betrouwbaarder.

De laatste aanbeveling zou een vervolgonderzoek kunnen zijn. De groep die in het eerste leerjaar heeft deelgenomen, de rest van de schoolperiode volgen door metingen en interventies toe te passen om zo uiteindelijk tot een betere cohesie te komen binnen de groep. Andere onderzoekers op het Willem van Oranje College of op andere scholen kunnen de hierboven genoemde aanbevelingen op gaan pakken er mee aan de slag gaan.

Nawoord:

Bij deze wil ik mijn interventie- en controleklas bedanken voor het deelnemen aan dit onderzoek. Ook wil ik mijn stageschool, het Willem van Oranje College bedanken voor het mogelijk maken van dit onderzoek. Verder wil ik Marijke Slotboom bedanken voor het begeleiden vanuit de Fontys Sporthogeschool.

Bronnenlijst:

Beemen, L. van (2009). *Ontwikkelingspsychologie*. Groningen/ Houten: Noordhoff Uitgevers.

Boer, B. de, Borghuis, H., Cappellen, T. van, Geenen, B., Mackaaij, H., Urlings, E. (2005). *Les- en leidinggeven. In sport- en bewegingsactiviteiten; SB 305*. Arnhem: Uitgeverij Angerenstein.

Carron, A. V., Hausenblas, H. A. & Eys, M. A. (2005). *Group Dynamics in Sport*. Morgantown, WV: Fitness Information Technology.

Ferrandiz-Vindel, I. & Jimenez, B. C. (2011). The Sociogram: The Analysis of Interpersonal Relationships in Higher Education. *Journal of International Education Research*, 7, (9-14).

Geenen, B., Mol, I., Rijvers, N. (2003). *Sociale vaardigheden & sport en gedrag; SB302*. Arnhem: uitgeverij Angerenstein.

Glass, J. S. & Benshoff, J. M. (2002). Development of group cohesion through challenge course experiences. *Journal of Experiential Education*, 25, (268-278).

Kallenberg, T., Koster, B., Onstenk, J., Scheepsma, W. (2007). *Ontwikkeling door onderzoek. Een handleiding voor leraren*. Utrecht/ Zutphen: ThiemeMeulenhoff.

Remmerswaal, J. (2006). *Begeleiden van groepen. Groepsdynamica in de praktijk*. Houten: Bohn Stafleu Van Loghum.

Schachter, S. (1951). Deviation, rejection and communication. *Journal of abnormal and Social Psychology*, 46, (190-207).

Slot, W., Aken, M. van (2010). *Psychologie van de adolescentie. Basisboek*. Baarn/ Utrecht/ Zutphen: ThiemeMeulenhoff.

Verhulst, F. C., (2005). *De ontwikkeling van het kind*. Assen: Koninklijke Van Gorcum BV.

Wilke, H.A.M. (1995). *Oriëntatie in de sociale psychologie. Het individu en de groep*. Houten/ Diegem: Bohn Stafleu Van Loghum.

z.a., z. j. Sociogram. Sociometrie en sociogram. Geraadpleegd op 9 maart 2013:
<http://www.groepsdynamiek.nl/sociogram.html>.

Bijlag I:

originele GCEQ vragenlijst:

Hieronder is het origineel GCEQ evaluatieformulier weergegeven.

Voor het meten van de groepscohesie in de klas wordt de Group Cohesion Evaluation Questionnaire (GCEQ) gebruikt van Glass en Benshoff (2002).

	Ze er mee oneens	Mee oneens	Mee eens	Ze er mee eens
1. Ik vind dat onze klas het goed met elkaar kan vinden	1	2	3	4
2. Als ik aan mijn eigen klas denk dan heb ik daar een goed gevoel over	1	2	3	4
3. Ik vind het leuk om mijn klasgenoten te helpen.	1	2	3	4
4. Bij taken blijft iedereen met elkaar samenwerken tot de taak af is.	1	2	3	4
5. Ik voel me veilig in de klas	1	2	3	4
6. Ik vind dat we elkaar in de klas goed aanmoedigen tijdens de les L.O/gymles.	1	2	3	4
7. Ik voel me geaccepteerd in de klas	1	2	3	4
8. Ik vind het leuk om klasgenoten ook buiten schooltijd te zien.	1	2	3	4
9. Ik vind dat de meeste klasgenoten erg behulpzaam zijn	1	2	3	4

(Glass & Benshoff, 2002).

Bijlage II

Aangepaste GCEQ vragenlijst:

Hieronder is de aangepaste GCEQ evaluatieformulier weergegeven.

Vragenlijst over de klas:

Vragenlijst over het vak: LO / Gym.

Naam:

- Naam invullen
- Zelfstandig invullen
- Eerlijk antwoord geven
- Graag inkleuren / aanvinken

	Zeermeeoneens	Meeoneens	Meeeens	Zeermeeeens
1. Ik vind dat onze klas het goed met elkaar kan vinden.				
2. Als ik aan mijn eigen klas denk dan heb ik daar een goed gevoel over.				
3. Ik vind het leuk om mijn klasgenoten te helpen.				
4. Bij taken blijft iedereen met elkaar samenwerken tot de taak af is.				
5. Ik voel me veilig in de klas.				
6. Ik vind dat we elkaar in de klas goed aanmoedigen tijdens de gymles.				
7. Ik voel me geaccepteerd in de klas.				
8. Ik vind het leuk om klasgenoten ook buiten schooltijd te zien.				
9. Ik vind dat de meeste klasgenoten erg behulpzaam zijn.				

Bedankt voor het invullen van de vragenlijst.

Bijlage III

Sociogram ingevuld:

	Anton	Arnold	Dennis	Janno	Jeroen	Joost	Jordy	Mark	Martijn	Nick	Rick	Roy	Sander	+	.
Anton	X	V		X		V	X	V	X					3	3
Arnold	V	X			V	X	X	V					X	3	3
Dennis	V	V	X		X	X		V			X			3	3
Janno			X	X				X	V	V		X	V	3	3
Jeroen		V	V		X	X		X				X	V	3	3
Joost	V	V			X	X		X	V			X		3	3
Jordy			X	V	X	X	X		V				V	3	3
Mark	V	V	X		X			X				X	V	3	3
Martijn			X	V				X	X	V	V	X		3	3
Nick				V	X		V	X	V	X		X		3	3
Rick					X	X	V			V	X	X	V	3	3
Roy	V			X			X		X		V	X	V	3	3
Sander			X				V	X	V		V	X	X	3	3
Totaal Positief	5	5	1	3	1	1	3	3	5	3	3	0	6	39	
Totaal Negatief	0	0	5	2	6	5	3	6	2	0	1	8	1		39

Figuur 4. Sociogram voormeting interventiegroep.

VM interventiegroep, VM interventieklas
Alle groepsleden hebben de test gemaakt.

Persoon tot persoon

Wie kiezen positief voor elkaar?

Sander en Jordy
Sander en Rick
Jeroen en Arnold
Janno en Martijn
Janno en Nick
Mark en Anton
Mark en Arnold
Anton en Arnold
Anton en Joost
Nick en Martijn

Wie kiezen negatief voor elkaar?

Jeroen en Mark
Jeroen en Joost
Janno en Roy
Roy en Martijn

De negatief-positief gevallen

Het eerste groepslid heeft de tweede negatief gekozen en het tweede groepslid de eerste positief

Sander en Mark
Sander en Roy
Dennis en Jeroen
Mark en Dennis
Arnold en Joost
Rick en Roy

Groep

Wie zijn populair in de groep? (Aantal positief > 3)

Sander (6x)

Arnold (5x)

Martijn (5x)

Anton (5x)

Wie zijn verstoten uit de groep? (Aantal negatief > 3)

Roy (8x)

Jeroen (6x)

Mark (6x)

Dennis (5x)

Joost (5x)

De tegenstrijdige gevallen (Aantal positief > 3 en aantal negatief > 3)

Geen

Geen enkele keer positief gekozen

Roy

Geen enkele keer negatief gekozen

Anton

Nick

Arnold

Bijlage IV

Uitgewerkte interventies:

De interventies staan uitgewerkt per week. In totaal hebben er vier interventies plaatsgevonden.

Bijlage V

Reflectieverslag:

In dit reflectie verslag is interpersoonlijke competentie, vakinhoudelijke didactische competentie en de competentie reflectie en ontwikkeling uitgewerkt. De sterke- en zwakke punten zullen helder worden.

Binnen de interpersoonlijke competentie ben ik sterk in het contact met anderen. Zowel met deelnemers van het onderzoek als met docenten. Het nabespreken met de klas over de interventies was voor de deelnemers helder, dus dit was ook een sterk punt van mij. Verder kan ik complexe vraagstukken duidelijk verwoorden binnen praktijk onderzoek (PO). Ik kan duidelijke stukken tekst schrijven en dit is helder voor iedereen. Ook zet ik er geen overbodige informatie in. De tekst is altijd een samenhangend verhaal. Dit geldt voor alle tussenproducten die ingeleverd zijn. Het onderzoek heb ik geleid en dit is ook gegaan zoals vooraf gepland is. Verder heb ik contact gehad met docenten over de vorderingen van mijn PO. Hierin was ik helder en kreeg ik complimenten van verschillende personen. Ook heb ik tijdens het onderzoek andere studenten ondersteund door stukken na te kijken en eventueel te corrigeren. Hier heb ik ook positieve reacties op terug gehad.

Een zwakker punt van deze competentie is de spelling. Nadat ik een stuk heb geschreven moet ik dit nog een keer nalezen. Soms zie ik de fouten die ik heb gemaakt dan niet meer. Hier moet ik soms concreter naar kijken om de fouten eruit te krijgen.

Binnen de vakinhoudelijke didactische competentie heb ik de lessen die voortkwamen uit de criteria goed laten aansluiten op de doelgroep. Voor de deelnemers was er genoeg uitdaging en ze vonden het leuk om aan de verschillende activiteiten deel te nemen. Tijdens de lessen kwam het doel altijd goed naar voren. Het doel kwam voort uit het criterium en dit stond dan duidelijk centraal. Verder heb ik vanuit andere onderzoeken informatie gehaald die voor mijn onderzoek relevant was. De meetinstrumenten die ik heb gebruikt bestonden al. Deze heb ik waar nodig aangepast voor mijn doelgroep en gebruikt voor mijn voor- en nameting. Het is gebleken dat de instrumenten betrouwbaar en valide zijn, dus prima in te passen binnen mijn onderzoek. Voor de invulling van de interventies heb ik gebruik gemaakt van kennis van medestudenten en mijn stagebegeleider. Zo zijn we tot vier leuke uitdagende activiteiten gekomen. Voor een aantal zaken had ik misschien meer literatuur kunnen vinden. Denk hierbij aan literatuur voor: de manier van groepen maken voor een betere cohesie en het tijdspad weten wanneer het gevoel van cohesie kan gaan veranderen.

Voor de competentie reflectie en ontwikkeling heb ik alle interventies geëvalueerd. Hierdoor is de meeste bruikbare informatie voor het onderzoek niet verloren gegaan. De les zelf bespreek ik altijd na met mijn stagebegeleider en later maak ik er een verslag van. Deze zijn weergegeven achter iedere interventies in de bijlagen. Echter heb ik dit niet altijd direct dezelfde dag geëvalueerd als wanneer de interventie plaatvond. Zo kan het zijn dat toch relevante informatie verloren is gegaan. Verder ken ik mijn kwaliteiten en durf mijn zwaktes aan te geven. In dit geval ook zwaktes voor het onderzoek. Hier sta ik open voor, omdat zo het onderzoek betrouwbaarder wordt wanneer het nog een keer wordt uitgevoerd. Ook sta ik altijd open voor feedback. Dit geldt zowel vanuit mijn stageschool als vanuit de Fontys Sporthogeschool. Vanuit mijn stageschool heb ik enkele organisatorische tips gekregen. Vanuit de Fontys Sporthogeschool heb ik veel inhoudelijke feedback, tips en tops gekregen. Hiervoor ben ik beide partijen zeer dankbaar en dit heb ik ook laten blijken. Het nut van heel het praktijk onderzoek reflecteren zie ik zeker in. Wanneer dit gebeurt komen de sterke en zwakke punten naar boven en kan hier de volgende keer rekening mee gehouden worden.

Vervolgstappen voor mezelf als leerkracht bewegingsonderwijs:

Dit onderzoek heeft me als docent L.O. sterker gemaakt. Ik ben nu bekwaam om een onderzoek te leiden binnen de organisatie waar ik later ga werken. Dit onderzoek hoeft niet uitsluitend over verbeteren van groepscohesie te gaan, maar een onderwerp waar behoefte

aan is binnen de organisatie is ook geen probleem. Alle stappen heb ik zelfstandig doorlopen en daarom ben ik bekwaam om dit nogmaals uit te voeren.
Dus wanneer er behoefte aan is zal ik zeker een onderzoek opstarten, begeleiden en afronden in het werkveld waar ik later terecht kom.

Bijlage VI

Poster

De poster staat weergegeven op de volgende pagina. Deze zal gepresenteerd worden in de week van 01-07-2013.

Bijlage VII
Voormetingen GCEQ vragenlijst

Bijlage VIII
Nametingen GCEQ vragenlijst

Bijlage IX
Grafieken en tabellen die gebruikt zijn tijdens het onderzoek